

Ekonomikas ministrija

Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. - 2030.gadam

Andžela Pētersone

Ekonomikas ministrijas Ilgtspējīgas enerģētikas politikas departamenta direktora vietniece

Jelgava, 22.10.2019

Ekonomikas ministrija

Diskusijai...

- Vai **reģionā** ir **potenciāls attīstīt uzņēmējdarbību**, kas saistīta ar ilgtspējīgu enerģijas izmantošanu? Kā to veicināt?
- Vai sabiedrība ir **gatava paradumu maiņai pēc principa «piesārņotājs maksā»**:
 - ja tiek piedāvāti arī nodokļu atvieglojumi?
 - ja papildu gūtie nodokļu ieņēmumi tiek novirzīti AER un energoefektivitātes projektiem?
- Kā vēl **pašvaldības un plānošanas reģioni** var **sniegt ieguldījumu** klimata mērķu sasniegšanā?

Ekonomikas ministrija

Prezentācijas saturs

- ✓ *Kas ir NEKP 2030?*
- ✓ *Kāpēc NEKP 2030 ir vajadzīgs?*
- ✓ *NEKP 2030 – kvantitatīvie mērķi*
- ✓ *Latvijas enerģijas ražošana un patēriņš*
- ✓ *Rīcības virzieni Latvijas NEKP 2030*
- ✓ *Galvenie izaicinājumi, rīcības un pasākumi*
- ✓ *Finansējuma avoti pasākumu īstenošanai*
- ✓ *Citi ar SEG mazināšanu saistīti pasākumi*
- ✓ *Sabiedrības līdzdalības iespējas*
- ✓ *Diskusijai*

Ekonomikas ministrija

Kas ir NEKP 2030?

- Latvijas politikas **plānošanas dokuments enerģētikas un klimata ilgtermiņa mērķu** un to izpildes pasākumu noteikšanai
- Eiropas Savienības **fondu pārdales mehānisms** enerģētikas un klimata jomā 2021.-2027.g. finansēšanas periodam

Kāpēc NEKP ir vajadzīgs?

- Latvijas **ieguldījumu formulēšanai** ES un globālajos klimata mērķos
- **pasākumu noteikšanai** resursu izmantošanas samazināšanai vai resursu aizstāšanai ar videi, klimatam un cilvēkam draudzīgiem resursiem
- **sabiedrības nodrošināšanai** ar drošu, ilgtspējīgu **enerģiju** par pieejamu cenu
- **skaidrībai uzņēmējiem un finanšu sektoram** nepieciešamo investīciju stimulēšanai

Ekonomikas ministrija

NEKP 2030 – virziens

Ekonomikas ministrija

NEKP 2030 – kvantitatīvie mērķi

ES mērķi

LV mērķi

**ES un LV
apakšmērķi**

**SEG samazinājums
40% pret 1990.g.**

SEG emisijas
-6% pret 2005

CO₂ piesaiste
< 3,1 milj.
vienību

**AER īpatsvars
32%**

**50% kopējā
enerģijas gala
patēriņā**

**Transportā
7% AER
īpatsvars**

**•Moderno biodegvielu
īpatsvars 0,2 % 2022.g.
– 3,5% 2030.g.**

**•Siltumapgād
ē +0,55%
ikgadēji**

**Energoefektivitātes
mērķis 32,5%**

**Primārās
enerģijas
patēriņš 47,2
TWh**

**Kumulatīvais
ietaupījums
20,5 TWh
(jaunie
ikgadējie
ietaupījumi
≥ 0,8%)**

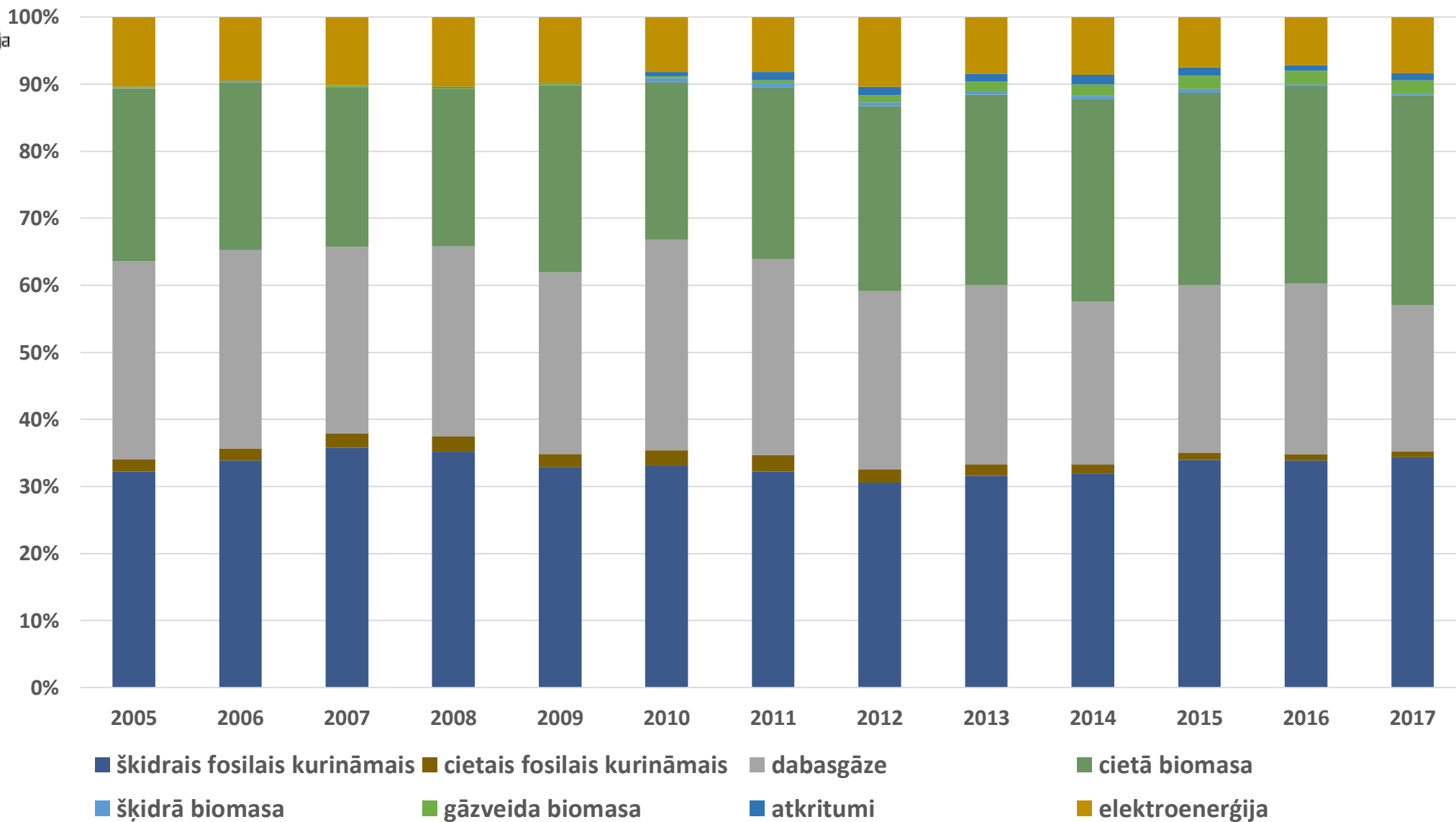
**Starpsavienojumu
mērķis – 15%**

60%

Ekonomikas ministrija

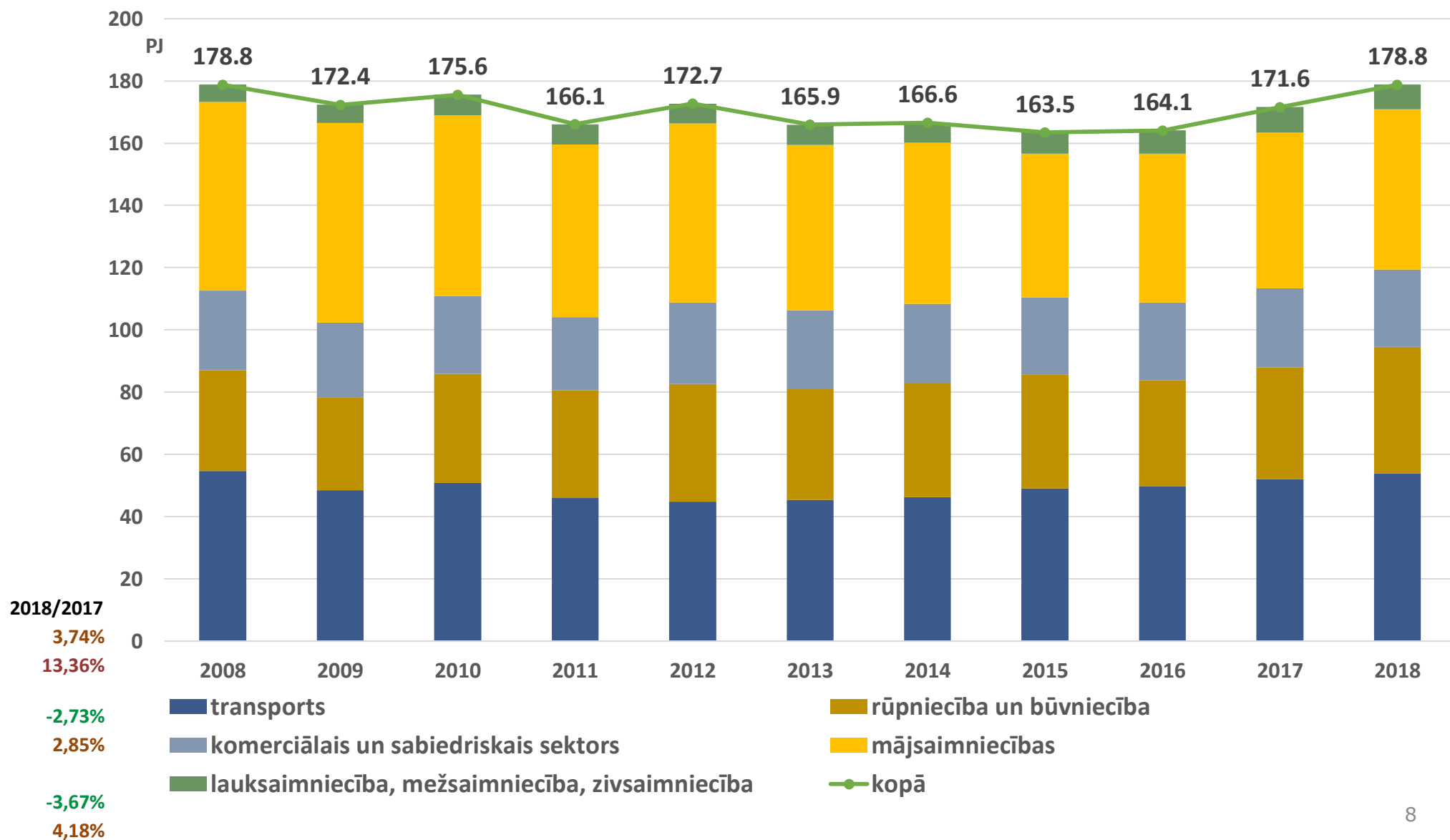
Latvijas energoresursu patēriņa sadalījums pa resursiem

Ekonomikas ministrija

Latvijas enerģijas patēriņš pa sektoriem

Ekonomikas ministrija

Rīcības virzieni Latvijas NEKP 2030

1. **Ēku** energoefektivitātes uzlabošana;
2. Energoefektivitātes uzlabošana un AER tehnoloģiju izmantošanas veicināšana **siltumapgādē un aukstumapgādē un rūpniecībā**;
3. Energoefektivitātes uzlabošana un AER tehnoloģiju izmantošanas veicināšana **transportā**;
4. Ne-emisiju tehnoloģiju izmantošanas veicināšana **elektroenerģijās ražošanā**;
5. **Enerģijas pašražošanas** un **pašpatēriņa** veicināšana;
6. Enerģētiskā **drošība un neatkarība**, pilnīga **enerģijas tirgu** integrācija, **infrastruktūras** modernizācija;
7. **Atkritumu** un **notekūdeņu apsaimniekošanas** efektivitātes uzlabošana un SEG emisiju samazināšana
8. Resursu efektīva izmantošana un SEG emisiju samazināšana **lauksaimniecībā**;
9. Ilgtspējīga resursu izmantošana, SEG emisiju samazināšana un CO₂ piesaistes palielināšana **mežsaimniecībā**;
10. **Fluorēto siltumnīcefekta gāzu** (F-gāzu) izmantošanas samazināšanas veicināšana
11. **Nodokļu sistēmas** "zaļināšana" un draudzīguma energoefektivitātei uzlabošana;
12. **Sabiedrības informēšana**, izglītošana un izpratnes veicināšana.

Ekonomikas ministrija

Energoefektivitāte kā horizontāls princips

- visaptveroši (gan valsts, **gan pašvaldību**, gan privātajā sektorā) ieviest un īstenot “**energoefektivitāte pirmajā vietā**” principu
- tiesību aktos noteikt – **pirms politikas un investīciju lēmumu pieņemšanas jāizvērtē iespēju pasākumus aizstāt ar izmaksefektīviem, tehniski, ekonomiski un videi nekaitīgiem alternatīviem pasākumiem**, kas vienlaikus joprojām nodrošina attiecīgo lēmumu mērķu sasniegšanu.
- **tiesību aktos** – *ES Kohēzijas politikas fondu vadības likumā un horizontālajos noteikumos, nozaru tiesību aktos, pasākumu atbalsta nosacījumos un nodokļu pasākumos (ja attiecināms)* noteikt, ka:
 - visos finansētajos pasākumos un nodokļu izmaiņās **jānodrošina energoefektivitātes uzlabošana** – energoresursu izmantošanas efektivitāte, resursu izmantošanas samazināšana
 - finansētajiem pasākumiem **jādod ieguldījums konkrētu enerģētikas un klimata mērķu**, piemēram, energoefektivitātes vai AER mērķa, **sasniegšanā**

Ekonomikas ministrija

Nodokļu sistēmas “zaļināšana” – galvenie izaicinājumi

- **neefektīvas** un ietekmi neatspoguļojošas diferencētas **nodokļu likmes**
- neatbilstoši enerģētikas un SEG emisiju avotiem piemērotie **nodokļu atvieglojumi un atbrīvojumi**
- nodokļu sistēma **neveicina klimata pasākumu īstenošanu**

Ekonomikas ministrija

Nodokļu sistēmas “zaļināšana” – galvenās rīcības un pasākumi

- ar kopējā **nodokļu sloga nepalielināšanu** motivēt pasākumu ieviešanu un veikšanu
 - noteikt **NĪN atvieglojumus** uzlabotajiem īpašumiem (energoefektivitāte, AER tehnoloģijas)
 - izvērtēt PVN likmes samazināšanu mājstaimniecībām par energoefektivitātes uzlabošanas un AER tehnoloģiju uzstādīšanas pakalpojumiem
- “**piesārņotājs maksā**” principa pilnīga ieviešana
 - pārskatīt DRN likmes gaisu piesārņojošo vielu emisijām, kurināmajam atbilstoši CO₂ emisijām, arī uzstādot jaunus dabasgāzes katlus (izņemot, rezerves un pīķa jaudu nodrošināšanai)
 - izvērtēt DRN piemērošanu arī sadedzināšanas iekārtām ar jaudu mazāku par 0,2MW (izņemot mājstaimniecības)
 - pārskatīt un atcelt DRN/akcīzes nodokļa atvieglojumus kūdras/fosilā kurināmā izmantošanai koģenerācijā
 - izveidot AER veicināšanas un energoefektivitātes uzlabošanas fondu, kurā tiktu novirzīti 25% no enerģētikas nodokļu ienākumiem – **potenciāls finansējuma avots pašvaldību projektiem**
- **transporta enerģijas un transportlīdzekļu izmantošanas nodokļu pārskatīšana**
 - izvērtēt iespēju paaugstināt akcīzes nodokļa likmes fosilajai degvielai un pārskatīt piemērošanu – pēc CO₂
 - ieviest pēc iespējas zemākas akcīzes nodokļa likmes ilgtspējīgai biodegvielai un alternatīvajām degvielām
 - izvērtēt elektroenerģijas nodokļu atcelšanu transporta enerģijai

Ekonomikas ministrija

Transporta sektors – galvenie izaicinājumi

- **vecs autoparks**, kurā dominē ar dīzeļdegvielu darbināmi transportlīdzekļi
- nenožīmīgs **AER** un **elektroenerģijas patēriņš** transportā
- īpaši liels **privāto transportlīdzekļu lietojums**

Ekonomikas ministrija

Transporta sektors – galvenās rīcības un pasākumi

- veicināt naftas produktiem **alternatīvu transporta enerģijas izmantošanu**
 - CNG/LNG uzpildes un elektroenerģijas uzlādes infrastruktūra
 - alternatīvo degvielu transportlīdzekļu, t.sk. elektrotransportlīdzekļu iegādes veicināšana privātpersonām vai komersantiem un **publiskajos iepirkumos**
 - pienākumi konkrētu fosilo degvielu transportlīdzekļu nomaiņai vai pārbūvei
- būtiski **palielināt** transportlīdzekļos izmantoto **AER apjomu**
 - biogāzes attīrīšanas iekārtu uzstādīšanas veicināšana
 - biometāna izmantošanas infrastruktūras pilnveidošana
 - patēriņa veicināšana **sabiedriskajā transportā** un komerctransportā
- samazināt privāto **transportlīdzekļu lietojumu un optimizēt transporta kustību**
 - pilnveidot **sabiedriskā transporta** izmantošanas iespējas un veicināt velosatiksmes attīstību
 - radīt apstākļi daudzfunkcionālu loģistikas centru attīstībai
 - veicināt **sabiedriskā transporta** multimodālo punktu izveidi

Ekonomikas ministrija

Elektroenerģijas sektors – galvenie izaicinājumi

- enerģētiskā **drošība** un ģenerējošo **jaudu pieejamība**
- neizmantots **potenciāls elektroenerģijas ražošanai** no ne-emisiju tehnoloģijām
- elektroenerģijas **izmaksu mazināšana** sabiedrībai

Ekonomikas ministrija

Elektroenerģijas sektors – galvenie rīcības virzieni

- **šķēršļu novēršana** ne-emisiju tehnoloģiju izmantošanas veicināšanai
 - teritoriālo ierobežojumu un **administratīvo procedūru pārskatīšana**
 - valsts meža un nacionālas nozīmes lauksaimniecības zemju izmantošanas pielāgošana vēja parku attīstībai
 - izvērtējums par tehnoloģiski neitrālu AER izsoļu rīkošanas nepieciešamību (par garantētu minimālo elektroenerģijas tirdzniecības cenu pie noteiktiem nelabvēlīgiem tirgus apstākļiem)
 - regulējuma izstrāde, lai **vietējas sabiedrības kopienas** var gūt labumu no to **pašvaldībās plānotiem atjaunojamās enerģijas projektiem**
- **ES finansējuma apguves** nodrošināšana pārrobežu projektu īstenošanai un saules enerģijas veicināšanai
 - ES līdzfinansējuma apguve Baltijas valstu pārrobežu sadarbības projektam atkrastes vēja parka izveidei
 - izvērtēt iespēju izveidot atbalsta programmu saules elektroenerģijas ražošanas un akumulācijas iekārtām komerciāliem un **pašvaldību projektiem**
- **ilgtspējīgas elektroenerģijas izmantošanas veicināšana publiskajā sektorā**
 - vadlīnijas **Zaļā publiskā iepirkuma** nosacījumu piemērošanai arī elektroenerģijas ražošanai un izmantošanai

Ekonomikas ministrija

Enerģijas pašpatēriņš – galvenie izaicinājumi

- zema **sabiedrības līdzdalība** enerģijas ražošanā
- ilgs **atmaksāšanās periods** ražojot enerģiju pašpatēriņam

Ekonomikas ministrija

Enerģijas pašpatēriņš – galvenās rīcības un pasākumi

- **paplašināt personu loku, kas var ražot enerģiju pašpatēriņam**
 - regulējums pašpatērētājiem, kas vēlas darboties kopīgi (piem., daudzdzīvokļu mājās)
 - regulējums **AER kopienu** izveidei
 - izvērtēt Neto sistēmas paplašināšanas iespējas – **juridiskās personas**, attālinātā uzskaitē
- **radīt pašpatērētājiem labvēlīgākus nosacījumus**
 - izvērtēt Neto uzskaites sistēmas pārveide, ņemot vērā elektroenerģijas ikstundas cenu
 - regulējums pašpatērētāju iespējai pārdot elektroenerģiju
 - ES lauksaimniecības finansējuma piesaiste ne-emisiju tehnoloģiju, tostarp akumulācijas iekārtu, uzstādīšanai lauku saimniecībās

Ekonomikas ministrija

Enerģētiskā drošība un iekšējais enerģijas tirgus – galvenie izaicinājumi

- **enerģētiskā atkarība** no trešajām valstīm
- **neattīstīta** Baltijas valstu savstarpējā **starpsavienojumu infrastruktūra** un kapacitāte
- **enerģētiskā nabadzība**

Ekonomikas ministrija

Enerģētiskā drošība un iekšējais enerģijas tirgus – galvenās rīcības un pasākumi

- nodrošināt enerģētisko drošību, atkarības mazināšanu
 - reģionālā Baltijas valstu un Somijas gāzes tirgus izveide un alternatīvu dabasgāzes piegādātāju iesaiste
 - Latvijas – Lietuvas gāzes starpsavienojuma jaudas palielināšana
 - Inčukalna pazemes gāzes krātuves modernizācija
 - Baltijas valstu elektrotīklu sinhronizācija ar Eiropas tīklu, t.sk. starpsavienojumu pastiprināšana un jaunu starpsavienojumu izveide
- infrastruktūras modernizācija
 - gāzveida kurināmā/degvielas infrastruktūras modernizācija (tostarp izvērtējot iespējas pielāgot dabasgāzes infrastruktūru ūdeņradim un citam AER gāzveida kurināmajam)
 - Pļaviņu HES pārgāznes modernizācija
 - elektroenerģijas skaitītāju modernizācija, kas attīstīs **energopatēriņa optimizēšanas pakalpojumus** (agregatori)
- izstrādāt efektīvu un optimālu regulējumu daļējam **energoapgādes izmaksu atbalstam aizsargātajiem lietotājiem**
 - izveidot aizsargāto lietotāju informācijas sistēmu, kas automātiski identificēs atbilstošās personas (ģimenes),
 - nodrošināt, ka aizsargātā lietotāja pakalpojumu var saņemt pie jebkura elektroenerģijas tirgotāja

Ekonomikas ministrija

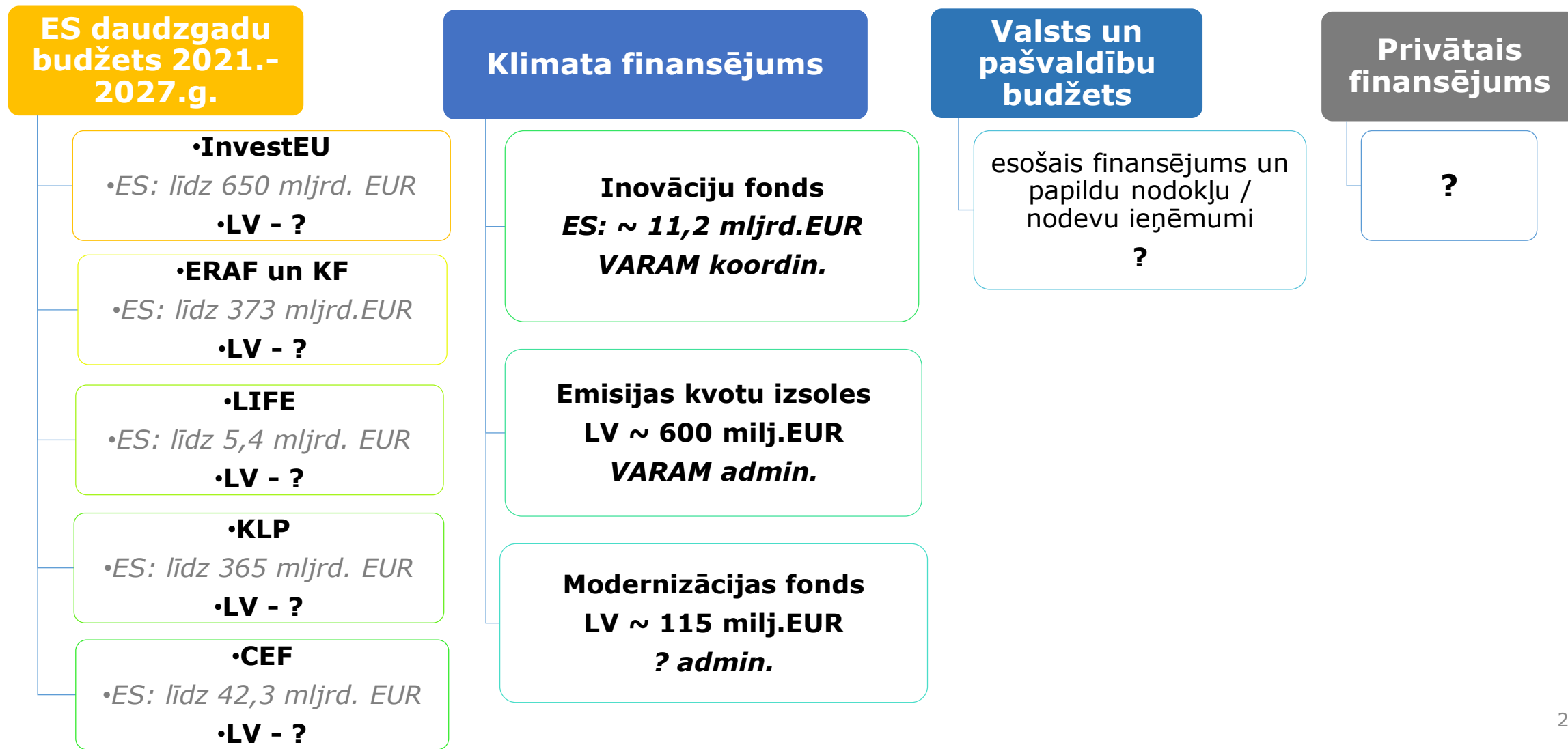
Ieguvumi no pasākumu veikšanas enerģētikā

- **elektroenerģijas cenas** pieauguma ierobežošana un turpmāka samazināšana un **siltumenerģijas cenas** samazinājums sabiedrībai
- **gaisa kvalitātes** uzlabošana pilsētās
- **dzīves apstākļu** uzlabošana mājsaимniecībās
- sloga uz **valsts budžetu** samazināšana
- **konkurētspējas** un **uzņēmējdarbības attīstības** veicināšana komersantiem
- **izpratnes** uzlabošana par enerģētikas procesiem
- enerģētikas radīto **SEG emisiju samazinājums** un enerģētikas nozares ietekmes mazināšana uz klimata pārmaiņām – **virzība uz klimatneitralitāti**

Ekonomikas ministrija

Finansējuma avoti NEKP 2030 pasākumu īstenošanai

Ekonomikas ministrija

Sabiedriskās konsultācijas

- informācija un NEKP 2030 projekts atrodams EM mājaslapā
 - em.gov.lv → NOZARES POLITIKA → NACIONĀLAIS ENERĢĒTIKAS UN KLIMATA PLĀNS
 - https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/nacionalais_energetikas_un_klimata_plans/
- 2019.gada novembrī plānota konference par izstrādātā plāna projektu

Ekonomikas ministrija

Diskusijai...

- Vai **reģionā** ir **potenciāls attīstīt uzņēmējdarbību**, kas saistīta ar energoefektivitātes pakalpojumu sniegšanu un AER tehnoloģiju ieviešanu? Kā to veicināt?
- Vai sabiedrība ir **gatava paradumu maiņai pēc principa «piesārņotājs maksā»**:
 - ja tiek piedāvāti arī nodokļu atvieglojumi?
 - ja papildu gūtie nodokļu ieņēmumi tiek novirzīti AER un energoefektivitātes projektiem?
- Kā vēl **pašvaldības un plānošanas reģioni** var sniegt ieguldījumu klimata mērķu sasniegšanā?

Ekonomikas ministrija

Paldies par uzmanību!

NEKP@em.gov.lv

pasts@em.gov.lv

Brīvības iela 55, Rīga, LV – 1519